

บทที่ 1

1. สภาพปัญหา

นับแต่อดีตจวบจนปัจจุบันวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว พัฒนาการของการติดต่อสื่อสารจึงได้รุดหน้าไปควบคู่กัน คอมพิวเตอร์แบบต่างๆ สามารถติดต่อถึงกันได้โดยอาศัยเทคโนโลยีเครือข่ายการสื่อสาร เช่น สายโทรศัพท์ สายเคเบิล คลื่นความถี่วิทยุ สัญญาณวิทยุผ่านดาวเทียม หรือแม้กระทั่งลำแสงอินฟราเรด ในการเชื่อมโยงอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหลายจนกลายมาเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (network) ขนาดใหญ่ที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วโลก ส่งผลให้ผู้คนที่อยู่ในสถานที่ต่างๆ สามารถติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันได้โดยไม่มีอุปสรรคด้านระยะทาง พรมแดน วัฒนธรรมประเพณี หรือศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องแต่อย่างใดและถือเป็นการติดต่อสื่อสารที่มีความสะดวกรวดเร็วอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดขึ้นของเครือข่ายไซเบอร์สเปซ (Cyber space) หรือที่รู้จักกันดีภายในชื่อของอินเทอร์เน็ต อันทำให้เกิดรูปแบบใหม่ของการติดต่อสื่อสารที่สามารถรวมเอาภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และการสื่อสารที่สามารถโต้ตอบระหว่างกันได้เสมือนอยู่ต่อหน้ากันจริงๆ เข้ามาอยู่ในการสื่อสารครั้งเดียวกันได้หรือที่เรียกกันว่า "multimedia" ยิ่งเป็นเหตุให้มีการนำเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนี้ไปใช้ประโยชน์ เพื่อลดอุปสรรคและอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมด้านต่างๆ อย่างมากมาย อันมีผลให้อินเทอร์เน็ตก้าวเข้ามามีบทบาทกับชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพักผ่อน ความบันเทิง หรือเพื่อประโยชน์ในทางการค้าขายต่างๆ เป็นต้น

ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางอินเทอร์เน็ต ได้ทำให้เกิดประเด็นโต้แย้ง การถกเถียง และการคาดเดาต่างๆ อย่างมากมาย ก่อให้เกิดผลกระทบในหลายๆ ด้านในสังคมสมัยใหม่ ยกตัวอย่างเช่นการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซ ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ การละเมิดเครื่องหมายการค้า และการหมิ่นประมาทในไซเบอร์สเปซ ซึ่งจะได้กล่าวถึงสภาพปัญหาตามลำดับต่อไป

หนึ่งในคำเตือนที่ผู้เชี่ยวชาญบางท่านได้ให้ความเห็นไว้ว่า เป็นการสูญสิ้นของลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล อันมีสาเหตุมาจากข้อเท็จจริงที่ว่าข้อมูลมีลักษณะเป็นอิสระมากเกินไป และมีรายงานที่ชี้ให้เห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ทั่วโลกกำลังเผชิญปัญหาอันหนักหน่วงอันมีสาเหตุมาจากการเกิดขึ้นของสภาพแวดล้อมในลักษณะดิจิทัลที่ทำให้ความคิดต่างๆ ผ่านไปทาง

ระบบเครือข่าย (Network) โดยไม่ทิ้งร่องรอยหรือข้ามเซตแดนโดยไม่ต้องใช้พาสปอร์ต ทำให้เกิดลักษณะของสภาพที่อาจเรียกได้ว่า “ความเป็นเจ้าของผลงานที่แท้จริงไม่มีอยู่จริง”

ผู้เชี่ยวชาญด้านอินเทอร์เน็ตชื่อ Nicholas Negroponte ได้กล่าวไว้ว่า “ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตสามารถคัดลอกได้อย่างไม่จบสิ้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างไม่สิ้นสุด และสามารถทำสำเนาได้ที่ละมากๆ คนนับล้านสามารถอ่านเอกสารที่เป็นดิจิทัลได้ ในขณะเดียวกันก็สามารถขโมยได้ในเวลาเดียวกัน” ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดบนอินเทอร์เน็ตนี้มีหลายอุตสาหกรรมด้วยกัน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมดนตรีและซอฟต์แวร์ จะได้รับผลกระทบดังกล่าวมากที่สุด เฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประเมินความเสียหายทางธุรกิจเป็นเงินหลายพันล้านเหรียญ และคาดการณ์ว่าความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ให้ดาวนโหลดจากอินเทอร์เน็ตทำให้อุตสาหกรรมทางดนตรี ภาพยนตร์ และซอฟต์แวร์ทำงานยากมากขึ้น และตัวกฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้

สำหรับกรณีซอฟต์แวร์นั้นสถิติที่มีการละเมิดก็ยังผันผวนอยู่ งานวิจัยโดยสหพันธ์ธุรกิจซอฟต์แวร์ ประมาณการว่าเกิดความเสียหายจากการละเมิด 11 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ การวิจัยนี้ยังรายงานอีกว่า 38% ของโปรแกรมที่ติดตั้งอยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ทั่วโลกต่างผิดกฎหมาย การละเมิดลิขสิทธิ์ของซอฟต์แวร์เพิ่มมากขึ้นและหนึ่งในเหตุผลคือการที่ซอฟต์แวร์สามารถดาวนโหลดอย่างผิดกฎหมายผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้

ตามความเป็นจริงแล้ว อุตสาหกรรมดนตรีและซอฟต์แวร์เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดเกี่ยวกับการเผยแพร่ค่าเตือนเกี่ยวกับภัยของอินเทอร์เน็ตและอุตสาหกรรมนี้ก็มีสิทธิ์ที่จะแสดงความไม่พอใจเกี่ยวกับการละเมิดต่อกฎหมายลิขสิทธิ์เหล่านี้ด้วย ถึงกระนั้นก็ตามการส่งสัญญาณเกี่ยวกับภัยของอินเทอร์เน็ตก็ไม่ใช่อะไรใหม่ เพราะรู้กันดีว่าอุตสาหกรรมดนตรีและภาพยนตร์เคยพยายามป้องกันเทคโนโลยีหลายประเภทมาแล้ว เช่น การบันทึกเทป หรือวีดีโอภายในบ้าน แต่ถึงกระนั้นปัญหาดังกล่าวถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับยุคสมัยนั้น และในขณะนั้นยังมีข้อจำกัดในการใช้เครื่องเล่นเทปภายในบ้าน ซึ่งอาจทำได้เพียงการขायวีดีโอให้กับเพื่อนบ้านหรือจัดบูธสำหรับเช่าในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นข้อจำกัดเดียวกันสำหรับคนที่ทำสำเนาเพลงหรือเบิร์นซีดี(burn) แต่ว่าถ้าเมื่อมีอินเทอร์เน็ตแล้ว บุคคลคนเดียวกันนี้ก็สามารถที่จะส่งเพลงให้คนนับพันข้ามเซตแดนนั้นได้อย่างรวดเร็ว การทำสำเนาที่ผิดกฎหมายก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่แต่เพราะการที่มีอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการละเมิดในลักษณะที่ขยายวงกว้างในระดับโลก การละเมิดลิขสิทธิ์ในอินเทอร์เน็ตจึงนับได้ว่าเป็นปัญหาที่ในปัจจุบันถือว่าหนักหนาสาหัสอย่างยิ่งแล้ว

สำหรับในส่วนของปัญหาการละเมิดชื่อเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการบนอินเทอร์เน็ตโดยการจดทะเบียนชื่อโดเมนเนม ได้ก่อให้เกิดปัญหาในวงกว้างทั้งในและนอกประเทศ เพราะชื่อทางการค้า นอกจากจะใช้บ่งชี้ให้เห็นความแตกต่างของสินค้าและบริการและแหล่งกำเนิด รวมถึงคุณภาพของสินค้าแล้ว การนำชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียนโดเมนโดยมิชอบยังก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดต่อสาธารณชนในการติดต่อสื่อสารทำธุรกรรมกันผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ รวมถึงก่อให้เกิดความเสียหายหรือทำให้เสื่อมค่าแก่ชื่อทางการค้าดังกล่าว

ตามที่ได้ทราบคืออยู่แล้วว่าจากสภาพของการติดต่อสื่อสารกันทางอินเทอร์เน็ตที่ผู้ใช้งานไม่จำเป็นจะต้องแสดงตนว่าจริงๆ แล้วเป็นใคร กำลังเข้าใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอยู่ที่ไหน หรือแม้แต่จะใช้ชื่อสมมติในการติดต่อกับอีกบุคคลหนึ่งทางอินเทอร์เน็ตก็ไม่อาจมีใครที่จะทราบได้ ทำให้การหมิ่นประมาทบนอินเทอร์เน็ตสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบตามกฎหมายได้ โดยการปกปิดตัวตนที่แท้จริงของตน (autonomous) เนื่องจากบนอินเทอร์เน็ตนั้นบุคคลส่วนใหญ่ มักเลือกที่จะไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงของตนเอง หรืออาจเปลี่ยนแปลงตัวตนที่แท้จริง เช่น เพศ อายุ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ทำให้ในการฟ้องคดีหมิ่นประมาทต้องอาศัยความร่วมมือในการค้นหาตัวตนของผู้กระทำผิดจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต

โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตก่อให้เกิดโอกาสและช่องทางในการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นจำนวนมากแล้ว ในขณะที่เดียวกันอินเทอร์เน็ตก็ได้เพิ่มโอกาสให้กับผู้กระทำผิดใช้เป็นช่องทางในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในทางที่ผิดต่อบุคคลอื่นได้โดยง่าย ทำให้ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทบนอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะศาลต้องใช้ความพยายามเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและสิทธิส่วนบุคคลในการตัดสินใจที่ผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่ไม่เปิดเผยตัวตน ทั้งนี้เนื่องจากการปกปิดตัวตนเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองทั้งในกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

จากสภาพปัญหาของการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซทั้งการละเมิดลิขสิทธิ์ การละเมิดเครื่องหมายการค้า และการหมิ่นประมาทนั้น ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่ศึกษาว่ารูปแบบของการละเมิดดังกล่าวเป็นอย่างไร แตกต่างจากการละเมิดในรูปแบบเดิมก่อนที่จะมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างไร ตลอดจนศึกษาถึงทฤษฎี และพื้นที่ที่ก่อให้เกิดการละเมิด โดยต่อมาเป็นการศึกษาถึงเขตอำนาจศาลที่ต่างประเทศใช้ในการกำหนดเหนือการละเมิดทางแพ่งดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อจะได้ทำความเข้าใจว่าประเทศที่พัฒนาทางด้านอินเทอร์เน็ตไม่ว่าจะเป็นประเทศ

สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ฝรั่งเศสและสิงคโปร์นั้น ประเทศเหล่านี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้เขตอำนาจศาลของประเทศตนเองอย่างไร รวมถึงศึกษาจากตัวอย่างคดีที่มีเป็นจำนวนมากของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อใช้ในการอธิบายหลักเกณฑ์หากศาลไทยจะนำหลักดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับหลักการขยายเขตอำนาจศาลที่กฎหมายไทยมีอยู่ เพื่อศึกษาว่าแบบเดิมมีข้อดีข้อเสียอย่างไร ใช้บังคับได้ในระหว่างประเทศได้หรือไม่ และหากจะนำมาปรับใช้แล้วจะต้องนำหลักใดมาเป็นเกณฑ์

ปัญหาประการต่อไปที่ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาคือ เมื่อได้ทราบว่าการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซนั้นมีรูปแบบ ลักษณะ และแหล่งที่มาเป็นอย่างไรแล้ว การที่จะกำหนดภูมิอำนาจของผู้กระทำละเมิดหรือว่ากำหนดสถานที่ที่การกระทำควมผิดได้กระทำขึ้นนั้นจะใช้หลักเกณฑ์ใด เนื่องจากทราบกันดีอยู่แล้วว่า สภาพของการประกอบกิจกรรมในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้งาน (user) โดยส่วนใหญ่จะไม่แสดงตัวตนที่แท้จริงของตนเองในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น E – Mail address, Web site, ID number, Log in name และรหัสผ่าน เป็นต้น และแม้ว่าตัวตนทางอินเทอร์เน็ตนี้ จะมีลักษณะเฉพาะต่างหากจากตัวตนที่แท้จริงของผู้ใช้งานก็ตาม แต่ลักษณะดังกล่าวก็เป็นเพียงสิ่งที่แยกตัวตนทางอินเทอร์เน็ตต่างๆ ออกจากผู้ใช้งานเฉพาะการประกอบกิจกรรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเท่านั้น ซึ่งในทางกฎหมายตัวตนในอินเทอร์เน็ตไม่ได้ถูกพิจารณาว่ามีสภาพบุคคลแยกออกต่างหากจากผู้เป็นเจ้าของเหมือนในกรณีของนิติบุคคลซึ่งแม้จะไม่ใช่มูลนิธิหรือสมาคม แต่ก็ยังมีสภาพบุคคลแยกออกต่างหากจากผู้เป็นเจ้าของ มีความรับผิดชอบ สิทธิ หน้าที่ รวมถึงทรัพย์สินและหนี้สินเป็นของตนเองต่างหาก ด้วยเหตุนี้ ตัวตนในอินเทอร์เน็ตจึงไม่มีสภาพบุคคลเป็นของตนเอง ไม่มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ เป็นของตัวเองแยกออกต่างหากจากผู้เป็นเจ้าของ ทำให้สิทธิและหน้าที่ใดๆ ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมโดยสิ่งที่มีตัวตนในอินเทอร์เน็ตนี้ จึงเป็นสิ่งที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ใช้งานที่แท้จริงทั้งสิ้น ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประกอบกิจกรรมต่างๆ บนเครือข่ายผ่านทางตัวตนในอินเทอร์เน็ตดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ ในการพิจารณาสินทรัพย์และหน้าที่ซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจกรรมบนเครือข่าย จึงต้องทำการค้นหาตัวตนที่แท้จริงของผู้ประกอบกิจกรรม ซึ่งเป็นเจ้าของสิ่งที่มีตัวตนในอินเทอร์เน็ตเป็นลำดับแรก หลักจากนั้นจึงจะสามารถกำหนดลักษณะของการใช้เขตอำนาจศาลได้ อย่างไรก็ตามนี่คือปัญหาที่ทุกประเทศในโลกกำลังเผชิญร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบที่ปรากฏอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเพียงสิ่งที่แสดงที่มา ประเภท หรือลักษณะของกิจกรรมที่ดำเนินการโดยตัวตนดังกล่าวเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น ในหลายกรณีชื่อของตัวตนในอินเทอร์เน็ตก็

ไม่ได้แสดงถึงชื่อและที่อยู่ของเจ้าของที่แท้จริง หรือลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกับเจ้าของตัวตนนั้นเลย ซึ่งได้ทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาค้นหาตัวเจ้าของที่แท้จริงของสิ่งที่มีตัวตนทางอินเทอร์เน็ต โดยสามารถพิจารณาได้ดังนี้คือ

1. ในกรณีของการใช้ E-mail address สมมติเป็นของตัวเองเขียนเอง คือ teerasakmunchen@hotmail.com โดยชื่อที่นำหน้า E-mail address นั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นชื่อที่แท้จริงของเจ้าของ E-mail address ดังกล่าวเลย ทำให้ไม่สามารถทราบได้ในทันทีว่าเจ้าของ E-mail address นั้นที่แท้จริงเป็นใคร นอกจากจะต้องไปตรวจสอบจากข้อมูลที่ผู้ขอใช้ E-mail address ได้แจ้งไว้กับทางผู้ให้บริการ ซึ่งการที่จะทราบตัวเจ้าของที่แท้จริงของ E-mail address นั้นขึ้นอยู่กับระบบการตรวจสอบความถูกต้องหรือยืนยันตัวบุคคลผู้ขอใช้ E-mail address ของผู้ให้บริการในแต่ละรายด้วยว่าสามารถตรวจสอบว่าข้อมูลที่ผู้ขอใช้ E-mail address แจ้งเข้ามาเป็นข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีผู้ให้บริการหลายรายเปิดให้บริการ E-mail address และการรับฝาก Web site โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในกรณีนี้ผู้ขอใช้เพียงแต่แจ้งข้อมูลส่วนตัวบางประการแก่ผู้ให้บริการ จากนั้นผู้ให้บริการจะดำเนินการมอบ E-mail address ให้ผู้ขอใช้ ซึ่งในบางกรณีผู้ให้บริการดังกล่าวไม่มีระบบตรวจสอบว่าข้อมูลที่ผู้ขอใช้ได้แจ้งให้ทางผู้ให้บริการทราบเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องหรือไม่ เป็นเหตุให้ผู้ขอ E-mail address ไม่จำเป็นต้องระบุตัวตนที่แท้จริงของตนหรือแจ้งข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้ให้บริการ ทำให้เมื่อมีการนำ E-mail address นี้ ไปใช้ในการประกอบกิจกรรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและก่อให้เกิดความเสียหาย จึงมีปัญหาในการใช้เขตอำนาจศาลกับตัวเจ้าของที่แท้จริงของ E-mail address เนื่องจากไม่ทราบว่าเจ้าของที่แท้จริงของตัวตนนั้นคือบุคคลใด

2. ชื่อของ “Web site” ที่ลงท้ายด้วย “.com”, “.org” หรือ “.net” กรณีเหล่านี้ไม่สามารถระบุได้ในทันทีว่าเจ้าของ Web site เป็นคนสัญชาติใด นอกจากจะต้องไปทำการตรวจสอบเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในการจดทะเบียน URL ของ Web site นั้น หรือในกรณีอื่นที่ลงท้ายเป็นเพียงใช้เพื่อบอกประเภทของกิจกรรม หรือสถานที่จดทะเบียน Web site เท่านั้น เช่น “.com” หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจ หรือ “.co.th” หมายถึงผู้ประกอบธุรกิจที่จดทะเบียนธุรกิจนั้นในประเทศไทย เป็นต้น แต่ไม่ได้หมายความว่าข้อมูลของ Web site ดังกล่าวต้องเป็นของคนไทยและถูกจัดเก็บอยู่ใน Server ที่ตั้งอยู่ประเทศไทยแต่อย่างใด บุคคลทั่วไปสามารถจดทะเบียน Web site ที่ประเทศไทย ซึ่งจะได้รับชื่อที่ลงท้ายด้วย “.th” แต่นำข้อมูลของ “Web site” ไปฝากไว้ที่เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ตั้งอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ นอกจากนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าใน

ปัจจุบันมีผู้ให้บริการบางรายเปิดให้บริการรับฝาก Web site โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งการค้นหาตัวเจ้าของที่แท้จริงจะประสบปัญหาอย่างเดียวกับในเรื่องของ E - mail address ที่มีความลำบากในการตรวจสอบว่าข้อมูลของผู้ขอใช้บริการได้แจ้งไว้กับทางผู้ให้บริการ เป็นข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความจริงหรือไม่ นอกจากนี้ ในกรณีของ Login name ที่ผู้ใช้เครือข่ายต้องแจ้งเมื่อต้องการติดต่อเข้าไปในระบบก็เป็นสิ่งที่ไม่ได้ระบุตัวตนของเจ้าของที่แท้จริง ทำให้เกิดปัญหาขึ้นในลักษณะเดียวกับ Web site แต่สิ่งที่ลำบากมากกว่าคือ Login name ไม่ได้มีการระบุสิ่งที่สามารถเชื่อมต่อไปยังเจ้าของที่แท้จริงอย่างใดเลย ทำให้การตรวจสอบเจ้าของที่แท้จริงของ Login name จึงต้องอาศัยข้อมูลที่อยู่ของผู้ให้บริการชื่อ Login name นั้นแต่เพียงอย่างเดียว

ยิ่งไปกว่านั้น เจ้าของตัวตนนั้นอาจเปลี่ยนจากบุคคลหนึ่งไปเป็นอีกบุคคลหนึ่งได้ โดยที่ตัวตนภายในอินเทอร์เน็ตไม่ได้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย¹ หรือในกรณีที่มีการระบุชื่อของบุคคลอื่นในตัวตนภายในอินเทอร์เน็ตแทนชื่อของผู้ขอใช้บริการที่แท้จริง เช่น นาย ก เป็นผู้ขอใช้ E - mail address แต่กลับระบุชื่อหน้า E - mail address เป็นชื่อของนาย ข โดยแจ้งข้อมูลแก่ผู้ให้บริการว่านาย ข เป็นผู้ขอใช้บริการดังกล่าว E - mail address จึงได้แก่ ข@hotmail.com ซึ่งหากนาย ก นำ E - mail address นี้ไปใช้ในการกระทำความผิดเช่น การละเมิด เป็นต้น เมื่อมีการค้นหาตัวเจ้าของที่แท้จริงก็อาจทำให้นาย ข ได้รับความเดือดร้อนได้

จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาทั้งหมดทำให้เห็นได้ว่า ชื่อของตัวตนในอินเทอร์เน็ตไม่จำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าของที่แท้จริง จึงทำให้ไม่สามารถทราบได้ในทันทีว่าผู้ประกอบการบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแท้จริงแล้วเป็นใคร มีตัวตนอยู่ที่ไหน หรือข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นถูกจัดเก็บไว้ที่ใด ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาความสัมพันธ์ของรัฐที่ศาลตั้งอยู่กับตัวตนในอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้เขตอำนาจศาลกับเจ้าของตัวตนซึ่งเป็นผู้ประกอบการนั้น จึงไม่สามารถพิจารณาเพียงแค่ว่าชื่อของตัวตนในอินเทอร์เน็ตได้เพียงอย่างเดียว จึงเป็นประเด็นปัญหาว่าจะใช้เกณฑ์ใดมากำหนดตัวตนภายในเขตอำนาจศาลของผู้กระทำการในอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะได้ทำการศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อตอบปัญหาดังกล่าวต่อไป

เมื่อได้ทราบถึงเกณฑ์ในการกำหนดตัวตนในเขตอำนาจศาลแล้ว ปัญหาต่อไปที่จะเกิดตามมาคือเราจะใช้หลักทั่วไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในการกำหนดให้ศาลมี

¹ David R.Johnson and David G.Post, "The Rise of Law on the Global Network", in Border in Cyberspace : Information Policy and the Global Information Infrastructure, (London : The MIT Press , 1997), p.7.

อำนาจเหนือข้อพิพาทตามมาตรา 4 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในการกำหนดให้ศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตหรือศาลที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้นนั้น จะขัดสภาพตามความเป็นจริงในโลกของไซเบอร์สเปซหรือไม่ และในหลักของประเทศไทยที่มีการพัฒนาของกฎหมายทางอินเทอร์เน็ตอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการวางหลักไว้อย่างไรในการอธิบายดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาต่อไปอีกว่าตามหลักของกฎหมายวิธีพิจารณาความของไทยเองนั้น พอลจะมีหลักใดที่สามารถนำมาปรับใช้ได้บ้าง และผลดีผลเสียของหลักดังกล่าวจะเกิดขึ้นหรือไม่หากนำมาใช้ภายในโลกของไซเบอร์สเปซ

2. ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องเขตอำนาจศาลเหนือการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซ กล่าวคือ เป็นการกระทำละเมิดทางแพ่งอันประกอบด้วย การละเมิดลิขสิทธิ์ การละเมิดเครื่องหมายการค้า และการหมิ่นประมาทผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ ใช้ประโยชน์ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด โดยผู้เขียนได้แยกการพิจารณาออกได้เป็น ดังนี้

บทที่ 2 เป็นการศึกษาถึงลักษณะของไซเบอร์สเปซและการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซว่าการละเมิดลิขสิทธิ์ การละเมิดเครื่องหมายการค้า และการหมิ่นประมาทในไซเบอร์สเปซนั้นมีรูปแบบ ทฤษฎีหรือแนวความคิด และพื้นที่อันก่อให้เกิดการละเมิดนั้นมีลักษณะอย่างไร

บทที่ 3 ภายในบทนี้จะพิจารณาเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลเหนือการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซตามกฎหมายต่างประเทศ โดยจะได้ศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เยอรมนี ฝรั่งเศส สหภาพยุโรป และสิงคโปร์

บทที่ 4 เป็นบทวิเคราะห์ถึงเขตอำนาจศาลไทยเหนือการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซ โดยศึกษาถึงเขตอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และเขตอำนาจศาลตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ หลังจากนั้นจึงจะได้พิจารณาเกี่ยวกับภูมิลำเนาและมูลคดีในการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซ รวมทั้งวิเคราะห์หลักเกณฑ์ในการขยายเขตอำนาจศาลไทยเหนือคดีละเมิดทางแพ่งที่มีองค์ประกอบเกี่ยวพันกับต่างประเทศเพื่อให้ทราบถึงข้อดีข้อเสียของการขยายเขตอำนาจศาลตามกฎหมายไทย และความแตกต่างระหว่างหลักการขยายเขตอำนาจของศาลไทยและศาลต่างประเทศ

บทที่ 5 จะเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของไซเบอร์สเปซและการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซ ว่าการละเมิดลิขสิทธิ์ การละเมิดเครื่องหมายการค้า และการหมิ่นประมาทในไซเบอร์สเปซมีรูปแบบ ทฤษฎีหรือแนวความคิด และพื้นที่อันก่อให้เกิดการละเมิด
2. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงเขตอำนาจของศาลต่างประเทศเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้เขตอำนาจศาลเหนือการละเมิดทางแพ่ง
3. เพื่อวิเคราะห์ถึงเขตอำนาจศาลไทยเหนือการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซว่าประเทศไทยใช้หลักการใด และสมควรอย่างไรหรือไม่หากใช้หลักเกณฑ์ตามกฎหมายต่างประเทศ

4. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือกฎหมายทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ บทความ และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แล้วนำความรู้ที่ได้มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นต่างๆ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้จะทำให้เข้าใจถึงลักษณะของการละเมิดทางแพ่งในไซเบอร์สเปซ ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ การละเมิดเครื่องหมายการค้า และการหมิ่นประมาทในไซเบอร์สเปซ รวมถึงการใช้หลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศในการกำหนดเขตอำนาจ แล้วนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักที่กฎหมายของประเทศไทยใช้อยู่ เพื่อพิจารณาถึงปัญหาและความเหมาะสมต่างๆ